

Els cursos Anthropos d'humanisme a Andorra (1969-1970)

Albert Pintat i Santolària

Membre del grup Anthropos i ex-Cap de Govern

Resum

Els cursos Anthropos d'humanisme a Andorra (1969-1970)

Es recorda com es va iniciar aquest cicle de conferències a Andorra amb conferenciants experts reconeguts, a mode d'Universitat d'Estiu i respectant obligatòriament la paritat entre nord i sud, per a reflexionar sobre el passat, present i futur d'Andorra, i la seva viabilitat com a Estat europeu.

Resumen

Los cursos Anthropos de humanismo en Andorra (1969-1970)

Se recuerda cómo se inició este ciclo de conferencias en Andorra con conferenciantes expertos reconocidos, a modo de Universidad de Verano y respetando obligatoriamente la paridad entre norte y sur, para reflexionar sobre el pasado, presente y futuro de Andorra, y su viabilidad como Estado europeo.

Résumé

Les cours Anthropos d'humanisme en Andorre (1969-1970)

Nous rappelons que ce cycle de conférences a commencé en Andorre avec des conférenciers experts de grande notoriété, en tant qu'Université d'été et respectant obligatoirement la parité entre le nord et le sud, afin de réfléchir sur le passé, le présent et l'avenir de l'Andorre et sa viabilité en tant qu'État européen.

Abstract

The Anthropos Courses in Humanism in Andorra (1969-1970)

It is reminded that this cycle of conferences began in Andorra with renowned expert speakers, as a Summer University and obligatorily respecting the parity between north and south, to reflect on the past, present and future of Andorra, and its viability as a European state.

Començaren els feliços anys seixanta, el nostre món bullia i s'agitava al ritme dels Beatles, Brel i Brassens. Estaven passant coses molt interessants. Cada generació tenia les seves inquietuds. A Andorra vivíem uns anys de molta activitat. S'acabava de constituir l'STA, que era més que un moviment nacionalista econòmic, perquè els telèfons estaven anteriorment en mans de França i Espanya. Només hi havia un servei interior molt rudimentari. El cas STA l'havia viscut de molt a prop. Al Consell General d'aquells anys hi havia el meu pare, Antoni Pintat, qui en fou l'impulsor junt amb els seus companys Pepito Baró i Pere Vila en la que abans es deia Junta de Foment. Foren els seus contactes personals amb Suïssa que facilitaren l'èxit del projecte de modernitzar les telecomunicacions d'Andorra en clau nacional. La creació de l'STA va ser tota una revolució que impactà a tot el país i l'esperonà. Erem un grup de bons amics plens d'il·lusions i entusiasme: l'Antoni Ubach, el Prat, l'Arena, el Jordi Marquet, la Marta Vila i jo. Cada dissabte fèiem un sopar-tertúlia, sovint a ca la Kima o als Fanals. Al voltant de la taula parlàvem de política, d'economia i de tot el que passava al món. A París es produïa la revolució del mes de maig del seixanta-vuit, que provocà la dimissió de De Gaulle i l'arribada de Pompidou. A Mèxic també hi havia violentes manifestacions estudiantils. Aquí nosaltres teníem com a referents intel·lectuals i polítics tres personatges que admiràvem i apreciàvem: Marc Vila, Eduard Rossell i Bonaventura Adellach. Bonaventura Adellach tenia el despatx sobre l'STA, que avui ha desaparegut. En aquell edifici, Ubach també hi tenia el seu despatx de preparació del nou sistema de protecció social universal. Algunes nits hi anàvem per comentar tota

l'actualitat. La CASS va néixer el 1967, però va ser operativa el maig de 1968. Parlàvem sovint de política amb Marc Vila, amb Rossell i amb Adellach. En el mateix edifici hi havia les dos grans fites que marquen la nostra història moderna, l'STA i la CASS, i en el pis de sobre Adellach treballava en el que era la seva obsessió: un bon ordenament del territori. Andorra es trobava en una cruïlla de camins, s'endevinava que el país tenia una immensitat de possibilitats. Imaginàvem com podia ser Andorra: un país modern, dinàmic, obert, creatiu, amb una economia competitiva i amb un patrimoni natural ben protegit. Calia pensar i definir una manera de fer, la forma de ser útils. Va ser llavors que ens va semblar d'organitzar com una mena de conferències. Com que estava de moda, a França tots els partits polítics feien universitats d'estiu. Ho vam decidir el 1968 per començar els cursos l'any 1969.

Jo tenia el record d'uns cursos organitzats pel Consell General i celebrats a la Sala dels passos perduts de Casa de la Vall, dirigits per monsenyor Antoni Griera. Es deien Cursos d'Extensió Cultural i giraven al voltant de les llengües i l'art romànic.

Ens vam animar i ens proposàrem de crear una mena d'Universitat d'Estiu. La primera edició va ser el 1969; la vam organitzar amb molta empenta i pagant de la nostra butxaca.

Respectuosos en les formes, vam demanar al Consell General, que en aquella època hi havia el Càndid Riba de cal Nicolau d'Ordino, responsable de "Qüestions Socials", que presentés el projecte i que ens permetés utilitzar els locals de l'edifici emblemàtic del Col·legi Sant Ermengol. Allí hi vam fer les primeres conferències-debat i taules rodones. Buscàvem conferenciant experts i especialistes en filosofia, sociologia, economia i dret. Marc Vila ens presentà mossèn Josep Maria Ballarín. Ballarín era una persona carismàtica, encisadora i molt activa en els bisbats de la Seu i de Solsona. Vivia a Gòsol, un poble del Berguedà molt bonic situat als peus del Pedraforca, on havia estat Picasso, que pertany al bisbat de Solsona, en temps del bisbe Tarancón. Mossèn Ballarín era activista, inquiet, molt modern, i amb una cultura enciclopèdica; gran coneixedor de la cultura espanyola i catalana, enamorat de Sant Joan de la Creu i doctor en Teologia. Ens vam animar i vam

començar a muntar un cycle de conferències amb un fil conductor humanista i progressista.

Ballarín tenia molta relació amb la família Maragall-Mira, amb Jordi Maragall i la seva esposa Basilisa, que eren els pares del Pasqual i de l'Ernest. Vam anar a sopar a casa seva al carrer Alfons XII de Barcelona. Pocs dies després ens presentà persones entre les quals hi havia Jaume Lorés, Alfonso Comín, Xavier Rubert de Ventós, Josep Maria Calsamiglia, que formaven un grup d'intel·lectuals i universitaris molt actius i motivats.

Com que volíem obligatòriament respectar la paritat entre nord i sud, necessitàvem algú ben introduït en el món universitari de Tolosa.

Allí hi teníem Paul Ourliac, que era un dels savis que havia estudiat a fons el món medieval i també era un enamorat d'Andorra. Ourliac ens posà en contacte amb Etienne Delaruelle, Georges Mailhos i Raymond Ledrut.

Tots en general, quan sentien parlar d'Andorra, s'entusiasmaven. Tots compartien un mateix sentiment: la paraula Andorra els engrescava, agradava i animava a apuntar-se en aquest projecte d'un cycle de conferències. Tots van venir desinteressadament, sense cobrar. O sigui que, "ad majorem gloria dei". Els anàvem a buscar, amb el nostre cotxe, els portàvem, els pagàvem el dinar i l'hotel, un obsequi, i de retorn a casa.

En els primers contactes previs introduïem el tema andorrà, les circumstàncies i els objectius perseguits. Tot era una reflexió genèrica prèvia sobre el que es volia obtenir en la conferència esperada. Un marc genèric de discussió que pels camins de doctrines modernes del que era socialisme, comunisme, humanisme, liberalisme aportés llum i reflexió sobre el present i futur d'Andorra. La idea motriu era *Andorra: lloc d'encontre i síntesi, d'intersecció i mútua influència entre la cultura francesa i espanyola*. Tot aquest panorama, entrelligat per la personalitat indiscutible i indiscutida des d'un país de cultura catalana amb història secular i amb energia i força per consolidar un brillant futur. Es tractava de reflexionar sobre el passat, present i futur d'Andorra, de la seva viabilitat com a estat europeu. Va sortir perfecte i fou un èxit total i absolut. El nostre amic Conseller, Càndid Riba, estava feliç i cofoi de la gran efemèride cultural que no li havia costat res.

Amb una complexitat epistèmica, la iniciativa dels promotors del curs: ANTHROPOS.

La importància i transcendència de la llengua catalana que s'hi trocava era indubtable aleshores que semblava que el curs, amb aquests, per una nombrosa concurrencia.

És el temps en el qual l'home crea el món de convivència en assumant en el vici d'un projecte, autoritat i d'una tecnologia desbarratada -vella d'observar-se i beneficiar-se per un altre- la iniciativa no podia ésser més oportuna, atès el coneixement de l'existència que havia de produir-se de treball associat, de participació i promoció dels valors representats i d'èxit.

Els tècnics més afincats en els processos, es agrupa als elements que ara són científics i de sentida que s'han d'apropiar de les coses. Aleshores els tècnics s'agrupen per a un feix d'acció manifestant cultural que es concretarà, es distingirà i produirà pel seu feix afincats.

Curs de RIBA i COMA
 Coordinador-Direcció de Qüestions Socials

**CURS
 «ANTHROPOS»**

Estudi d'Humanisme
 ANDORRA
 Estiu de 1969

CURS «ANTHROPOS»

LIBRE N.º	DATA	PROFESSOR	TÍTOL
1	7 Juliol	J. M. BALLARIN	I. ELS VEUS HUMANISMES Introducció. Pla del curs L'Humanisme - la seva formació i evolució en els pobles primitius
2	13 Juliol (II)	B. M. GIBAU	(Títol i l'època: Orient, Indonèsia, Etiòpia i Mesoètia en Asia.
3	21 Juliol	J. AISNA	En regnes grecs.
4	28 Juliol	F. MSCOA	Èsser i el món (Grec-Romà, els elements dialèctics del Cristianisme)
5	4 Agost	E. DEBARBIE	II. DE LA TECNOLOGIA AL CENTISME Els punts de l'època, els bàrbars i el desenvolupament d'Europa, Catalunya.
6	11 Agost	F. CURIAC	Via del món de l'època Mitjana.
7	18 Agost	J. ESTÈBE	La Revolució, la Reforma i la Contra-Reforma
8	25 Agost	G. MAIHOS	La primera dialèctica Humanisme-Cristeisme. Els despatxos i el regne de les llums.
9	1 Setembre	J. CALSAMUGA	II. ELS TEMPS MODERNS L'edificació de Kant o Hegel. Els romàntics.
10	9 Setembre (II)	R. LEDRUT	La dialèctica del Modernisme i l'evolució històrica del Modernisme.
11	15 Setembre	X. RUBERT	L'Esencialisme. De Kierkegaard als Hípsters.
12	22 Setembre	F. MANRESA	L'Epistemologia Popper, Teilhard, Bachelard i la Teologia racional.
13	29 Setembre	J. IDRES	Humanisme i anti-humanisme.

NOTES:
 Termini d'inscripció del curs:
 Fins al 6 de Juliol 1969
 Preu d'inscripció:
 300 Pessetes
 Inscripcions: Joan Babot - Tel. 20852
 Albert Pinyol - Tel. 41042
 Maria Vila - Tel. 20212
 Les lliçons podran fer al
 COL·LEGI SANT ERMENEGOL
 i començar a les 22 hores
 Tots els dies es celebraran els diàlegs, excepte els vençables i 1/2 que seran divendres i diables
ORGANITZACIÓ I INFORMACIÓ:

 Avinguda Marató, 81, 1.º, 1.º
 ANDORRA LA VELLA

ESTON
 Parlar de l'ètica, de parlar de la vida en tots els seus aspectes.

L'ètica preclàssica, l'ètica moderna, l'ètica de demà, és sempre el mateix: generositat, apassionament, ambició, dignitat, honestitat, coratge, autenticitat, és en tot això que cadascú troba el seu punt de suport.

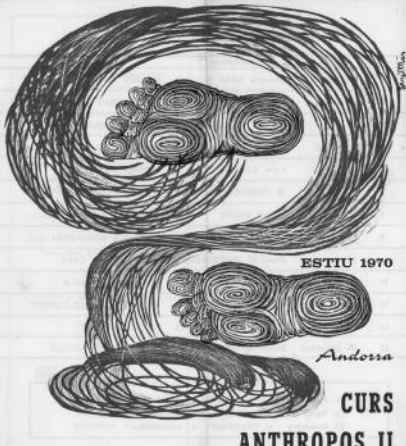
És per això que s'el·lecte als organitzadors d'aquest curs que s'han passat tota la jornada d'«Anthropos», que ho veu dir tot, veu dir que han assolit una consciència col·lectiva que pot servir de l'ètica, perquè permetem que ho creu tot, com si ho vèiem i sempre de l'ètica.

Un cop d'ull al programa de les conferències i al mètode de parlar de tot el que és la veu de viure. De tot el que és el suport i el suport. Al final, sense el temps i l'esperit no hi hauria èxit.

El curs d'«Anthropos» posa a la balança autònoma aquestes conferències d'alta cultura humana. D'altíssima qualitat però fortes per fer-hi arribar aquest manifestació ètica, que el nostre món necessita.

Inscripcions: ARBENEGOL, JULIÀ
 Coordinador-Direcció de Qüestions Socials

ESTIU 1970
 Andorra
**CURS
 ANTHROPOS II**

CURS "ANTHROPOS" II

LIBRE N.º	DATA	PROFESSOR	TÍTOL
1	6 Juliol	Georges HAHN X	L'HOME 1970
2	13 Juliol	Henri LEFEBVRE >	ELS ALTRES I L'HOME
3	20 Juliol	Alfred SAUVY <	L'HOME I ELS ALTRES
4	27 Juliol	Eugeni TRIAS <	L'HOME IRRACIONAL
5	3 Agost	Pere LLUIS	L'HOME RELIGIÓS
6	10 Agost	M. GENESE DE PARGA	L'HOME POLÍTIC
7	17 Agost	Alfred SAUVY	L'HOME ECONÒMIC
8	24 Agost	Raymond GUITARD	L'HOME I L'EMPRESA
9	31 Agost	Josep M. MARTORELL	L'HOME I LA CASA
10	7 Setembre	Raymond LEDRUT	L'HOME I LA VILA
11	14 Setembre	X.	L'HOME I L'ENVOLTAMENT
12	21 Setembre	X. RUBERT DE VENTÓS	L'HOME I L'ART
13	28 Setembre	Josep M. BALLARIN	L'HOME 1980

TAULES RODONES
 31 Juliol «INSTITUCIONS POLITIQUES ANDORRANES»
 28 Agost «ECONOMIA ANDORRANA»
 18 Setembre «L'URBANISME A ANDORRA»

NOTES:
 Termini d'inscripció del curs:
 Fins al 6 de Juliol 1970
 Preu d'inscripció:
 350 Pessetes
 INSCRIpcIONS:
 Joan Babot - Tel. 20852
 Albert Pinyol - Tel. 41042
 Maria Vila - Tel. 20212
 Les lliçons que es celebraran els diàlegs, seran fins al
 COL·LEGI SANT ERMENEGOL
 i començar a les 22 hores
 L'organització de les Taules Rodones serà comunicada posteriorment
Organització i Informació:

 Avinguda Marató, 81, 1.º, 1.º
 ANDORRA LA VELLA

El 1970 organitzem el segon curs, ara ja amb molt més contingut científic i acadèmic. Un dels conferenciants més rellevants era Henri Lefebvre. Estava als Pirénées-Atlantiques, a vora Pau. Era un intel·lectual prestigiós del Partit Comunista Francès i un heroi de la resistència de la Segona Guerra Mundial, Tan savi com noble que lluità per la llibertat. Un gran intel·lectual respectat i admirat a tot França. Però amb qui jo estava més avingut era amb Alfred Sauvy, ja que el coneixia de

l'època d'estudiant. Era un gran sociòleg i demògraf, fill del Rosselló, de Villeneuve-de-la-Raho, al sud de Perpinyà. Tots plegats formaren un equip excepcional: Jiménez de Parga, Josep Maria Martorell, Georges Hahn, Eugeni Trias, Xavier Rubert de Ventós, i sempre Mossèn Ballarín portant la batuta. El segon any va ser un èxit, però....Va passar un fet totalment inesperat. Al país hi havia un petit moviment estalinista, leninista, antisistema, dirigit per un personatge

molt lluitador i combatíu amb experiència en manifestacions estudiantils antifranquistes a Madrid. Va venir en una de les darreres conferències i va muntar un espectacle de crits i soroll. Ens va acusar de “*petits bourgeois*”, de decadents, de franquistes, que el que es feia era una cosa ridícula, sense sentit, sense contingut. El daltabaix fou enorme perquè ens va agafar totalment desprevinguts. Nosaltres confiàvem en un educat respecte, no obligàvem a ningú a venir. El grupuscle contestatari va insistir que això no es podia admetre, perquè era una prova de “*petit bourgeois*” decadents. Que no havíem entès gens cap a on anava la història! Així és que ens va trencar l’entusiasme, l’alegria i la il·lusió de continuar. A més a més, havíem d’anar contra un grup de joves que ens acusaven de ser de dretes, de ser conservadors, mantenidors d’un ordre feudal condemnat i de ser una antigalla.

Segurament per covardia, comoditat i manca de combativitat vam perdre les ganes de continuar. No teníem ni esperit combatíu ni lluitador. Només en va quedar el fet d’haver establert per primera vegada una primera versió d’una Universitat d’Estiu d’Andorra, que només va durar dos anys.

Tots aquests conferenciants, i particularment els germans Josep i Salvador Espriu, foren contactes que van afavorir portar aquí a Andorra Ricardo Bofill, per edificar el Santuari de Meritxell.

Tots ells foren extraordinaris i prestigiosos vectors d’influència de la personalitat d’Andorra, així com promotors, cadascú en la seva faceta, de la bona imatge d’Andorra. Amb tots hem tingut bona relació.

Uns anys més tard, un altre gran amic d’Andorra, Ramon Folch, feu un estudi multidisciplinari sobre el patrimoni natural d’Andorra, publicació que encara avui és de referència obligada.

Als cursos es parlava català, castellà i francès. Ja teníem clars els beneficis de la pluriculturalitat. Amb l’esperit obert de coexistència i respecte, Andorra és un país de pau on les interseccions s’enriqueixen mútuament. Que cada un parlés la llengua que volgués, l’important eren les idees. Humanistes de progrés i de modernitat.

Tot aquest gran conjunt de conferenciants que van acudir a Sant Ermengol van quedar meravellats en conèixer la realitat andorrana: la força de la seva història, l’originalitat de les seves institucions, la figura dels Coprínceps que ha resistit el pas dels segles. Un vell estat europeu que comprenien i estimaven: foren ambaixadors del que era Andorra, cadascú en la seva gran àrea d’influència. Ens deien que teníem una joia, una cosa excepcional, única, especial, que ningú no sabia que era un país tan interessant, que era un estat únic, irrepetible, que havia superat crisis i guerres i s’havia mantingut lliure i sobirà. I un país obert al món que funcionava molt correctament amb unes sòlides institucions.

Ara, 53 anys després, encara se m’escalfa el cor recordant la joia d’haver conegut persones tan rellevants. L’amistat ha resistit el pas del temps.

En la làpida ANTHROPOS del cementiri dels records s’hi pot llegir:

“Eren bons amics. Feren el que van poder. 1968-1970”